

Бібліографічний список:

1. Манучихри А. Политическая система Ирана / Аббас Манучихри. – СПб.: Петербургское Востоковедение, 2007. – С.174.
2. Abrahamia E. The Coup: 1953, The CIA, and The Roots of Modern U.S.-Iranian Relations/ Ervand Abrahamia. – The New Press, 2013. – p.56.
3. Bradley P. Recent United States policy in the Persian Gulf (1971-1982) / Paul Bradley. – NY: Thompson Rutter, 1982. – p.11.
4. Butters A. Talking and Listening to Iran / Andrew Lee Butters [Електронний ресурс] // Time. – Режим доступу: <http://content.time.com/time/printout/0,8816,1879171,00.html>
5. Foreign Relations of the United States: Nixon-Ford Administration. – Volume E-4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/frus/nixon/e4/index.htm>
6. Iran: a country study / [edt. G. Curtis, E. Hooglund]. – Library of Congress, 2008. – p. 312
7. Kuiholm B. The Persian Gulf and United States Policy: A Guide to Issues and References/ Bruce R. Kuiholm. – Claremont: Regina Books, 1984. – p. 25.
8. Ledeen M. The Iranian Time Bomb: The Mullah Zealots' Quest for Destruction / Michael A. Ledeen. – Truman Talley Books, 2007. – p. 205.
9. Long D. The United States and the Persian Gul / David E. Long, Eaton T. White. – Washington: National Defense Security, 1979. – p.85.
10. Memorandum From the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger) to President Nixon, Washington, April 29, 1969 [Електронний ресурс] // U.S. Department of State Archive. – Режим доступу: <http://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/frus/nixon/e4/65009.htm>
11. Memorandum From the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger) to President Nixon, Washington, January 11, 1972 [Електронний ресурс] // U.S. Department of State Archive. – Режим доступу: <http://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/frus/nixon/e4/69475.htm>
12. Miglietta J. American Alliance Policy in the Middle East, 1945-1992 Iran, Israel, and Saudi Arabia / John P. Miglietta. – Lexington Books, 2002. – p. 73.
13. Murray D. US Foreign Policy and Iran: American-Iranian Relations Since the Islamic Revolution. Contemporary Security Studies / Donette Murray. – Oxon: Routledge, 2010. – p. 247.
14. Nakhieh E. The Persian Gulf and American Policy/ Emile A. Nakhieh. – New York: Praeger Special Studies, 1982. – p.100.
15. Polk W. Understanding Iran / William R. Polk. – Palgrave Macmillan 2009. – p.122.
16. Rubbin B. Cauldron of Turmoil: America in the Middle East / Barry Rubbin. – Houghton, 1992. – p. 123.
17. Shahedi M. U.S. Policy on Arms Sales to Iran during Nixons Administration [Електронний ресурс] / M. Shahedi. – Режим доступу: http://iichs.org/index_en.asp?id=1140&doc_cat=23
18. Sick G. Evolution of U. S. Policy in the Persian Gulf, Prepared Statement for Hearings to the Subcommittee on Economic Stabilization / Gary Sick. – U. S. Congress, House Committee on Banking, Finance, and Urban Affairs, 100th Cong. 2d sess., 1988. – p.50.
19. Sick G. The United States and the Persian Gulf in the Twentieth Century/ Gary Sick // The Persian Gulf History; ed. Potter L. – United States: Palgrave Macmillan, 2009. – p. 296.
20. State Of the Union: Presidential Rhetoric From Woodrow Wilson To George W. Bush [ed. D. Kalb, G. Peters]. – CQ Press, 2006. – p.663
21. Yarukhi H. Iran and Nixon Doctrine [Електронний ресурс] / Hussein-Ali Yarukhi. – Режим доступу: <http://www.rohama.org/en/content/757>.

УДК 327.7

ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ ТА ВСТУПУ ДО ЄС

Кокорев О. В., к. филос. н., докторант кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Україна)

Кокорев О. В., Позитивні і негативні наслідки трансформації в країнах Балтії та вступу до ЄС.

Показано, що перетворення в державах Балтії та вступ до ЄС і НАТО представляють науково-практичний інтерес в силу того, що більшість країн пострадянського простору були орієнтовані на досить швидке за масштабами історії органічне включення в європейський інтеграційний процес. Однак, це вдалося лише країнам Балтії. Визначені позитивні і негативні наслідки цих процесів.

Ключові слова: європейська інтеграція, країни Балтії, перетворення, трансформації, сучасний політичний процес, пострадянський простір.

Кокорев А. В. Позитивные и негативные последствия трансформации в странах Балтии и вступления их в ЕС.

Показано, що преобразования в государствах Балтии и вступления их в ЕС и НАТО представляют научно-практический интерес в силу того, что большинство стран постсоветского пространства были ориентированы на достаточно быстрое за масштабами истории органическое включение в европейский интеграционный процесс. Однако, это удалось только странам Балтии. Определены позитивные и негативные последствия этих процессов.

Ключевые слова: европейская интеграция, страны Балтии, трансформации, современный политический процесс, постсоветское пространство.

Kokorev O. Positive and negative consequences of transformations in the Baltic states and their entry to the EU.

It is shown, that transformations in the Baltic states and their entry to the EU and NATO present scientific and practical interest. Despite the most post-soviet countries were oriented to rapid organic plugging in the European integration process, however, it was succeeded only to the Baltic states. The positive and negative consequences of these processes were certain.

Key words: European integration, Baltic states, transformations, modern political process, post-soviet space.

Політичні і економічні трансформації в країнах Балтії – це сучасний феномен, який викликає серйозний науковий інтерес багато дискусій щодо оцінки реального стану цих країн і наслідків перетворень.

Актуальність зазначеної тематики визначається тим, що перетворення в країнах Балтії за чверть століття – це, перш за все, перехід від однієї системи господарювання до іншої в досить стислі терміни і входження в Європейський Союз першими з країн пострадянського простору – країн минулого Радянського Союзу.

Перетворення в державах Балтії представляють науково-практичний інтерес в силу того, більшість країн були орієнтовані на досить швидке за масштабами історії органічне включення в європейський інтеграційний процес. Латвія, Литва, Естонія за короткий період пережили радикальні соціально-економічні, політичні перетворення, вступили в Європейський Союз, НАТО, СОТ.

В даний час відбулася оцінка реформ як в економіці, так і в соціальній сфері. Також представляється доцільною в силу вироблення напрямку оптимального вектора розвитку зовнішньоекономічної стратегії з країнами даного регіону з урахуванням їх політичного суверенітету і членства в ЄС.

Актуальність дослідження пояснюється ще й тим, що федералізація відносин при розвитку економічної інтеграції в Західній Європі зумовила модифікацію співвідношення сил як всередині ЄС, так і на світовому ринку, трансформування зовнішньоекономічних зв'язків в даному регіоні.

Європейський Союз за складом господарств окремих країн економічно не однорідний, і держави Балтії представляють собою специфічну групу країн – відносяться до периферії ЄС як інтеграційного об'єднання, де високо впливають на політичний істеблiшмент європейських органів. Реалізація національних політико-економічних інтересів народів цих держав в рамках ЄС була підпорядкована пріоритетам європейської інтеграції.

Світова фінансово-економічна криза фактично сформувала умови більш реалістичних відносин політиків і економістів країн Балтії до місця і ролі їх національних господарств, як у складі ЄС, так і у світовому господарстві в цілому. І саме ця обставина позначила формування більш прагматичного підходу до зовнішньоекономічного співробітництва при відмові від його зайвої ідеологізації. Всі ці трансформації в політиці і економіці країн Балтії в сучасних умовах зумовлюють не тільки їх уважний аналіз з боку українських дослідників, а й ставлять завдання розробки адекватної політико-економічної стратегії в даному регіоні, що сприяє активізації використання раніше сформованих переваг і новостворюваних передумов для зовнішньоекономічного співробітництва.

Таким чином, метою статті є розгляд позитивних і негативних наслідків трансформації в країнах Балтії з урахуванням вступу останніх до ЄС задля креативного аналізу і використання їх досвіду для інших країн пострадянського простору, зокрема України.

Вивчення міжнародної інтеграції та її ролі у взаєминах з ЄС, викладається в роботах багатьох дослідників. Особливо слід відзначити праці таких авторів, як: Б. Балашші, Д. Митрани, В. Молле, А. Спінеллі, Е. Хааса, ін. В ході розробки теми були використані праці вчених, що займаються проблематикою країн Балтії, як-от: Р. Симонян, Г. Федоров, С. Жданов, Т. Мозель, С. Ознобцев, І. Григор'єв, в чиїх роботах розкриваються окремі аспекти країн Балтії і перетворень, що відбулися під час становлення незалежності.

Процес розпаду Радянського Союзу зайняв тривалий період часу; саме в цю стадію занепаду СРСР вписується перехід Естонії, Латвії та Литви від статусу Радянських Соціалістичних республік до статусу незалежних держав. Ці республіки були першими, які виказали бажання негайного виходу зі складу СРСР.

Відцентровий рух, що охопив прибалтійські республіки з перших місяців 1989 року, характеризувався серією маніфестацій і хвилювань, які увійшли в історію під назвою «співочої революції». Деякі з цих демонстрацій справили сильне враження на світову думку і суттєво вплинули на інші республіки СРСР.

Першою республікою СРСР, яка заявила про свою незалежність 11 березня 1990 року, була Литва. Згодом Естонія і Латвія вчинили за прикладом Литви, хоча формальне визнання незалежності настало із запізненням у декілька місяців через коливання міжнародної спільноти. Це рішення офіційно було прийнято тільки після проваленого антиурядового путчу 1991 року.

З цього моменту прибалтійські республіки стали стрімко здійснювати структурні реформи з метою організації вільних ринкових відносин, щоб скоротити розрив з сусідніми західними країнами. Ефективність вжитих

заходів мали безумовні позитивні результати, що дозволило країнам вступити у такі міжнародні організації, як НАТО (в березні 2004 року) і ЄС (у травні того ж року).

Членство в НАТО було для країн Балтії одним з основних завдань євроатлантичної інтеграції. З одного боку, воно задовольняло запити політичних еліт і створювало безпеку суспільству. З іншого боку, дозволило елітам позиціонувати свої країни як форпост проти Росії, прикордонну територію між Заходом і Сходом.

Після вступу в Північноатлантичний блок перед країнами Балтії постала кілька складних завдань:

- підтримка (точніше, досягнення) рівня витрат на оборону в розмірі 2 % ВВП;
- продовження реформування збройних сил і модернізація військової інфраструктури;
- участь у спільних військових операціях і навчаннях Альянсу;
- забезпечення патрулювання повітряного простору союзниками;
- підтримка політики «відкритих дверей».

Крім того, варто зазначити, що умови ЄС, які здавалися такими привабливими для Литви, Латвії та Естонії, виявилися на справі не настільки вигідними. Ці країни зіткнулися, в першу чергу, з такими проблемами, як сильна європейська конкуренція, обов'язкове виділення коштів на «порятунок» інших економік. Варто відзначити, що саме ці країни жили за рахунок фінансування Європейським Союзом, що проходило у кілька етапів. Так, на першому етапі виплат допомогу від ЄС Естонії в 2004-2006 рр. склала 800 млн євро, що вплинуло на поліпшення економічної ситуації і викликало зростання показників.

Аналіз динаміки розвитку прибалтійських і центральноєвропейських країн показує, що стосовно рівня добробуту населення вони йшли практично однаковим шляхом розвитку, і з моменту вступу ЄС також відчували поступове поліпшення рівня життя населення, який досяг свого піку перед початком світової економічної кризи.

Ставши учасниками престижних міжнародних форумів, три країни продовжили своє просування шляхом бурхливого економічного зростання. Але непропорційно роздуте фінансування економіки, хоча і забезпечило відсоткове зростання валового національного продукту, що вилився в двоцифрових значеннях, виявилось палицею з двома кінцями під час кризи 2008-2009 років. Естонія, Латвія і Литва отримали сумний титул країн, які найбільше постраждали від фінансової бурі. Валовий національний продукт Латвії впав на 18 % в найжахливіший рік кризи 2009 [5].

Дуже складне переплетіння в цих країнах тендітної економічної ситуації, делікатної політичної рівноваги, двосторонніх відносин з російським гігантом і політики надання громадянства, що проводиться національними урядами, дає вельми багатогранну картину з важко передбачуваним геостратегічним становищем Східної Європи. Почнемо з Латвії, що є важливим транспортним вузлом.

Так, важливий транспортний вузол Європи – Латвія відразу після отримання незалежності почала здійснювати програму деіндустріалізації, що супроводжувалася закриттям заводу-гіганта з виробництва електротехніки ВЕФ, заводу з виробництва мікроавтобусів РАФ, що призвело до значного зростання рівня безробіття, особливо серед робітничого класу. Заводи з переробки рибної продукції теж постраждали від втрати внутрішнього ринку ЄС. Валовий національний продукт скоротився на 12,6 % в 1991 році, на 32,1 % в 1992 році і на 11,4 % в 1993 році. Незважаючи на це, політична верхівка хотіла, щоб банківський сектор і логістика стали галузями-двигунами відродження економіки країни. Прямі західні інвестиції сприяли розвитку економічного «буму» в перші роки нового тисячоліття. Тим не менш, вибух фінансової «бульбашки» в 2008 році завдав економіці країни величезної шкоди.

У 2010 році валовий національний продукт Латвії ледь досягав 90 % того, що був зареєстрований в останній рік під час перебування Латвії Радянської Соціалістичної республікою в складі СРСР в 1990 році. Високий рівень безробіття (13,2 % у травні) продовжує підживлювати втеча громадян у бік Заходу (особливо в англійські країни). Після розпаду Радянського Союзу населення скоротилося на 400 тисяч осіб, а зменшення людських ресурсів ще більше загострило етнічні тертя між російськими і латиськими громадянами.

Щодо Естонії, то вона пережила інтенсивну кампанію індустріалізації в радянський період. Так само як і в Латвії, маса іммігрантів, в основному некваліфікованих робітників, залучених робочими місцями, відбулася на демографічній ситуації. Після здобуття незалежності Естонія теж ввела жорсткі закони на отримання громадянства, що представляють перешкоду для не естонців. У той час як в Італії обговорюється питання – за яким принципом давати громадянство – *ius sanguinis* e *ius soli* (по крові або по місцю народження – прим. перекладача), у естонців не було сумнівів в цьому питанні. Естонцями є ті, хто мав естонське громадянство на 16 червня 1940 року, коли радянські війська увійшли в країну, і їх нащадки. Для всіх інших процедура отримання громадянства залежить від часу проживання на території країни і особливо на знанні естонської мови.

Естонія теж ввела два види паспортів: сірі – для тих, хто не має громадянства, і блакитні – для естонських громадян. Цей вибір привів до подальшої етнічної ізоляції для власників сірих паспортів. Тобто, у країні склалася тривожна картина, де мовний розрив слідував за етнічним і поглиблював його.

Щодо третьої країни Балтії – Литви, то вона може похвалитися перед своїми північними сусідами значною етнічною однорідністю складу її населення (приблизно 85 % литовців). Завдяки цій особливості немає особливих суперечок між різними етнічними групами у цій самій південній з прибалтійських республік. Країна пішла по шляху надання громадянства всім, які подали запит, не змушуючи жителів республіки здавати іспит з литовської мови.

Незважаючи на це, Литва теж переживає важкий соціально-економічний момент. Рівень безробіття досяг 17,9 % в 2010 році, а приросту населення немає взагалі, воно убуває (-0,27 %). Це один з найгірших показників у світі. Литва стала першою європейською країною, яка ввела в дію Третій енергетичний пакет ЄС, що передбачає серед інших положень роз'єднання управління мережами газопроводів і контролю за ними акціонерних товариств [3].

До кінця липня 2014 р споживчі ціни у 18 країнах валютного блоку, за даними Світового банку, виросли в річному обчисленні лише на 0,4% – це найнижчий показник з жовтня 2009 р. [3].

Однак можна виділити наступні основні класичні елементи успішної європейської інтеграції, які в теорії повинні бути основою будь-якого перспективного об'єднання.

У першу чергу, необхідно відзначити, що інтеграція має шанси на успіх тільки в тому випадку, якщо її учасники досить чітко визначили її стратегію, головні етапи та їх послідовність. У стратегію європейської інтеграції в міру її виконання не раз вносилися корективи, але її загальний вектор залишався незмінним.

Регіональна інтеграція в силу складності і різноманіття проблем і завдань, відмінності інтересів її учасників і т. д. несумісна з поспішністю. Спроби порушити послідовність завдань або дій і т. п. приречені на невдачу і можуть поставити під сумнів саму ідею інтеграції.

Бібліографічний список:

1. Носов, М. Г. ЕврАзЭС и интеграционный опыт ЕС / М. Г. Носов, А. Ю. Бочеввер, Ю. А. Борко. — М.: Ин-т Европы, 2013. – 112 с.

2. Goods and services (BPM5): Trade balance indicators, annual, 1980–2013 [Electronic resource] // UNCTADSTAT. — Mode of access: <<http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=16418>>.

3. Inflation, consumer prices (annual %) [Electronic resource] // The World Bank. — Mode of access: <<http://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>>.

4. List of EU-members [Electronic resource] // European Union. — Mode of access: <http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm>

5. Monthly bulletin of Latvian Statistics. June 2011. – Central Statistical Bureau of Latvia, Riga, 2011. – P. 109.

УДК 321.327

РЕНКІНГИ МІСТ ЯК РЕЗУЛЬТАТ КОМПАРАТИВНО-ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ ПОЗИЦІЙ МІСТ У ПРОСТОРІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Демичева А.В., к. соц. н., доцент кафедри соціології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (Україна)

Демичева А.В. Ренкінги міст як результат компаративно- політичного аналізу позицій міст у просторі міжнародних відносин.

Місто є повноцінним актором у сучасному просторі міжнародних відносин, отже може виступати й повноцінною одиницею компаративно-політичного аналізу. Результатом такого аналізу є фіксація внутрішньої структури та розподілу позицій домінування серед міст, в першу чергу глобальних/світових. Цей розподіл та його легітимація відбувається через механізм ранжування, створюючи картину світової ієрархії міст. На підставі порівняння міст за певний проміжок часу та за чітко визначеними критеріями складаються міжнародні ренкінги міст, які, зазвичай, мають моніторинговий характер. При цьому ренкінги мають як позитивні характеристики, так і певні обмеження, пов'язані в першу чергу з ігноруванням контекстів.

Ключові слова: глобальне місто, місто, компаративно-політичний аналіз, ренкінг, рейтинг

Демичева А.В. Рэнкинги городов как результат компаративно-политического анализа позиций городов в пространстве международных отношений.

Город выступает полноценным актором в современном пространстве международных отношений, следовательно, может являться и полноценной единицей компаративно-политического анализа. Результатом такого анализа является фиксация внутренней структуры и распределения позиций доминирования среди городов, в первую очередь глобальных/мировых. Это распределение и его легитимация происходит через механизм ранжирования, создавая картину мировой иерархии городов. На основании сравнения городов за определенный промежуток времени и по четко определенным критериям составляются международные рэнкинги городов, которые, как правило, имеют мониторинговый характер. При этом рэнкинги имеют как положительные характеристики, так и определенные ограничения, связанные в первую очередь с игнорированием контекстов.

Ключевые слова: глобальный город, город, компаративно-политический анализ, рэнкинг, рейтинг

Demicheva A.V. Cities' ranking as a result of comparative-political analysis too the position of a city the field of international relationship.

City is the full player in the modern international relations, therefore can be considered as an independent unit of comparative-political analysis. The result of such analysis is a fixation of the inner structure and separation of dominating positions among the cities. This separation and its legitimation occurs through the mechanism of